

Avustustoiminta ja sote-uudistus

kaupunginhallitus 13.6.2022

Avustukset sote-järjestöille

Osana sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistukseen valmistautumista tulee määrittää, mitkä sote-järjestöjen avustuksista liittyvät hyvinvointialueen tehtäviin ja mitkä kaupungin. Määritysten pohjalta päivitetään syksyllä Tampereen kaupungin avustusten myöntämisperusteita vuodelle 2023.

Tampereen kaupungin tuleva rooli sote-järjestöjen toiminnan tukijana huomioidaan vuoden 2023 talousarviovalmistelussa sekä vuodelle 2022 myönnettyjen avustusten viranomaisraportoinnissa.

Tällä hetkellä raportoinnissa osa sote-järjestöjen avustuksista on kohdennettu ns. sote-palveluluokille, joiden nettokustannukset vuosilta 2021 ja 2022 vaikuttavat kunnalta pois lähtevään rahoitukseen. Osa sote-järjestöjen avustuksista taas on kohdistettu jaettavalle palveluluokalle ”hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijapalvelut ja tuki”, jonka kustannukset valtiovarainministeriö huomioi sekä kaupungin että hyvinvointialueen tulevissa valtionosuuksissa. Kaupungille jäävät avustukset tulee kohdentaa tälle jaettavalle palveluluokalle, jotta ne tulevat jatkossa huomioiduksi valtionosuuksissa. Tietoa kustannusten jakautumisesta tarvitaan myös hyvinvointialueen taloussuunnittelussa.

4,3 milj. €

Myönnetty 2021 3,74 milj.
€/sote ja 0,57 milj. € /sipa

16,57 %

Osuus Tampereen kaupungin
avustuksista vuonna 2021

n. 140 yhdistystä

Hakee toiminta- tai kumppanuusavustusta
vuosittain

Sote-järjestöt

- Noin 10 % Suomessa rekisteröityneistä yhdistyksistä on sosiaali- ja terveysalan järjestöjä.
- Sote-järjestöjen tarjoama apu ja tuki:
 - Arjen apu: vaateapu, oppimateriaalituki, harrastetuki, lastenhoitoapu ja ruoka-apu
 - Etsivä ja löytävä työ
 - Matalan kynnyksen neuvonta ja ohjaus: elintapaohjaus, digineuvonta ja talousneuvonta
 - Kohtaamispaikat
 - Keskusteluapu
 - Kriisiauttaminen
 - Tukihenkilötoiminta
 - Vertaistuki
 - Kotoutumisen tuki
 - Väkivaltatyö
 - Yleishyödylliset sosiaali- ja terveyspalvelut
- Valtaosa sote-järjestöjen toiminnasta on hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa, jota kunnat tukevat toiminta-avustuksin.
- Myytävien palvelujen ja vapaaehtoistoiminnan välimaastoon jää ns. järjestölähtöinen auttamistoiminta ja joustava matalan kynnyksen apu kansalaisille. Näitä toimintoja yleensä myös STEA rahoittaa.

Tampereen kaupungin tuki sote-järjestöille

Pirkanmaalla myönnetyt yleisavustukset kuntakohtaisesti (vuosi 2017 / 2018)

Kunta	Avustussumma per vuosi	Avustussumma per asukas
Tampere	4 515 616,00 €	19,43 €
Kihniö	8 512,00 €	4,36 €
Virrat	22 045,00 €	3,25 €
Mänttä-Vilppula	26 730,00 €	2,64 €
Ruovesi	9 144,00 €	2,07 €
Juupajoki	3 408,00 €	1,79 €
Sastamala	29 270,00 €	1,18 €
Nokia	33 407,00 €	1,00 €
Pirkkala	15 000,00 €	0,78 €
Kangasala	20 400,00 €	0,65 €
Akaa	10 800,00 €	0,64 €
Pälkäne	3 500,00 €	0,53 €
Ylöjärvi	16 900,00 €	0,51 €
Punkalaidun	1 450,00 €	0,49 €
Lempäälä	10 800,00 €	0,47 €
Hämeenkyrö	4 800,00 €	0,45 €
Valkeakoski	7 000,00 €	0,33 €
Urjala	1 500,00 €	0,31 €
Parkano	2 000,00 €	0,30 €
Orivesi	2 100,00 €	0,23 €

Tampereen kaupunki myöntää sote-järjestöille huomattavasti muita Pirkanmaan kuntia enemmän avustuksia

- Tampereen kaupungin myöntämät avustukset sote-järjestöille ovat n. 19 € / asukas (vrt. Pirkanmaalla keskimäärin 2 € / asukas)
- 80 % tamperelaisista sote-järjestöistä hakee vuosittain taloudellista avustusta kaupungilta (vrt. muissa kunnissa Pirkanmaalla keskimäärin 65 %)

Tampereen kaupungin tuki sote-järjestöille painottuu rahalliseen avustamiseen

- Vain 15 % tamperelaisista sote-järjestöistä käyttää kaupungin tiloja maksutta (vrt. muissa kunnissa Pirkanmaalla n. 50 %)

Lähteet: Kuhanen, Tomi (toim.): Yhdistykset mukana muutoksessa. Pirkanmaan järjestöselvitys 2018. & Opas kunnan järjestöyhteistyöhön, 2020. Järjestö 2.0 Pirkanmaa

Kaupungin rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä

Sekä kunnalla että hyvinvointialueella on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan/hyvinvointialueen muihin lakisääteisiin tehtäviin.

Sekä kunnan että hyvinvointialueen on edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 6§ ja 7§

Kunnan ja hyvinvointialueen lakisääteiset tehtävät

Hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan ja on järjestämisvastuussa asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollosta.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 8§

Kunnalla olisi ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Ihmisten hyvinvointi ja terveys ovat yhteydessä varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, liikunta-, ravitsemus- ja kulttuuripalveluihin, asumiseen ja kaavoitukseen, liikennejärjestelyihin sekä moniin muihin kunnan lakisääteisiin tehtäviin.

HE 241/2020 vp, Perustelut

Kunnan lakisääteisiä tehtäviä mm.

- **Ehkäisevä päihdetyö** (Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015)
- **Kotoutumisen tuki** (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010)
- **Avoin varhaiskasvatus** (Varhaiskasvatuslaki 540/2018)
- **Kulttuurin ja taiteen harrastamisen sekä niihin liittyvän kansalaistoiminnan edistäminen** (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/219)
- **Liikuntapalvelujen sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävän eri kohderyhmät huomioon ottavan liikunnan järjestäminen sekä kansalaistoiminnan tukeminen** (Liikuntalaki 390/2015)

Tavoitteet Pirkanmaan avustusmallille

- ✓ Työnjako hyvinvointialueen ja kuntien kesken on selkeä
 - Hakijat tietävät mistä hakea avustusta
 - Avustusvalmistelu ei kuormita kohtuuttomasti (esim. siten, että joudutaan paljon tekemään yhteistyötä hyvinvointialueen ja kuntien kesken)
 - Pieniä avustuksia ei pilkota
 - Mahdollisimman vähän tilanteita, joissa samaan toimintaan myönnetään avustuksia sekä hyvinvointialueelta että kunnista
- ✓ Järjestöjen toimintaedellytykset eivät heikkene
- ✓ Malli mahdollistaa avustustoiminnan vaikuttavuuden parantamisen
- ✓ Avustusmalli mukaillee ajan mittaan valtakunnallista mallia
- ✓ Yksittäisten järjestöjen avustuksia arvioitaessa huomioidaan myös muut tuet, kuten tila-avustukset
- ✓ Pirkanmaan avustusmalli sisältää yhteistyön kuntien ja hyvinvointialueen kesken (yhteistyösopimukset)

Vaihtoehtoiset avustusmallit

punaisella korostuksella erot vaihtoehtojen välillä

A. Hyvinvointialueelle sen lakisääteisiä tehtäviä tukeva ja täydentävä järjestölähtöinen toiminta

- **Hyvinvointialueelle:**
 - sote-palvelujen kiinteä tukitoiminta
 - ”omien asiakkaiden” terveyttä ja hyvinvointia edistävä toiminta kuten vertaistuki, neuvonta ja ohjaus
 - *pelastusala*
- **Kaupungille:**
 - kaupungin lakisääteisiä tehtäviä tukeva toiminta
 - kaikille suunnattu harrastus- tai ryhmätoiminta
 - ihmisoikeustyö

B. Hyvinvointialueelle sen lakisääteisiä tehtäviä tukeva ja täydentävä järjestölähtöinen toiminta, kun alueellisesti kattavaa

- **Hyvinvointialueelle:**
 - alueellisesti kattava sote-palvelujen kiinteä tukitoiminta
 - ”omien asiakkaiden” terveyttä ja hyvinvointia edistävä toiminta kuten vertaistuki, neuvonta ja ohjaus
 - *pelastusala*
- **Kaupungille:**
 - kaupungin lakisääteisiä tehtäviä tukeva toiminta
 - kaikille suunnattu harrastus- tai ryhmätoiminta
 - ihmisoikeustyö
 - päihde- ja mielenterveystyö
 - nuorten sosiaalinen kuntoutus
 - perheitä tukeva työ
 - paikallinen sote-palvelujen kiinteä tukitoiminta (kuten etsivä työ, ikäihmisten kotona asumisen tuki, kehitysvammaisten toimintakyvyn tuki, ”rakenteellinen sosiaalityö”/yhdyiskuntatyö)

A. Pirkanmaan avustusmalli (sote-järjestöt)

Kaupunki

- ❖ Ehkäisevä päihdetyö (myös toipumisen jälkeen)
- ❖ Mielen voimavarojen vahvistaminen
- ❖ Kotoutumisen tuki
- ❖ Avoin varhaiskasvatus
- ❖ Kohdennettu nuorisotyö ja nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen
- ❖ Etsivä nuorisotyö
- ❖ Kaupunginosien kohtaamispaikat ja alueellinen yhdyskuntatyö
- ❖ IT-tuki
- ❖ Yksinäisyyden vähentäminen (esim. ystävätoiminnalla)
- ❖ Asumisneuvonta
- ❖ Työllistymisen edistäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen
- ❖ Ihmisoikeustyö (erityisesti vammaisjärjestöjen)
- ❖ Ruoka ym. materiaallinen apu
- ❖ Kulttuurin ja taiteen harrastamisen sekä niihin liittyvän kansalaistoiminnan edistäminen
- ❖ Liikuntapalvelujen sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävän eri kohderyhmät huomioon ottavan liikunnan järjestäminen sekä kansalaistoiminnan tukeminen
- ❖ Kaikille suunnattu harrastus- tai ryhmätoiminta; voi kohdentua vain tietyille ikä- tai väestöryhmälle (kuten lapset/nuoret/ ikäihmiset tai tytöt/miehet/maahanmuuttajanaiset)

Pirkanmaan hyvinvointialue

- ❖ Sote-palvelujen kiinteä tukitoiminta
 - Ikääntyneiden kotona asumisen tuki
 - (Ammatillinen) perheitä tukeva työ erityistä tukeva tarvitseville
 - Kriisi- ja väkivaltatyö
 - Terveysneuvonta
 - Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien seksuaaliterapia
 - Kehitysvammaisten toimintakyvyn tuki
 - Etsivä työ
 - Sosiaalinen kuntoutus
 - Rakenteellinen sosiaalityö?
 - *Pelastusala*
- ❖ Potilas-, vammais-, omais- ja kriisityötä tekevien järjestöjen toiminta (vertaistuki, neuvonta ja ohjaus)
- ❖ Mielenterveystyö ja mielenterveyskuntoutujien tuki
- ❖ Päihdeongelmaisten tuki
- ❖ Sote-järjestöjen verkostojärjestöt

Yhteistyössä (raja työnjaon osalta häilyvä)

- ❖ Mielenterveystyö
- ❖ Ehkäisevä päihdetyö
- ❖ Yhdyskuntatyö
- ❖ (Nuorten) syrjäytymisen ehkäiseminen ja sosiaalinen kuntoutus
- ❖ Kehitysvammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

B. Pirkanmaan avustusmalli (sote-järjestöt)

Kaupunki

- ❖ Ehkäisevä päihdetyö ja päihdeongelmaisten tuki
- ❖ Mielen voimavarojen vahvistaminen ja mielenterveystyö
- ❖ Kotoutumisen tuki
- ❖ Avoin varhaiskasvatus ja (ammattillinen) perheitä tukeva työ erityistä tukeva tarvitseville
- ❖ Kohdennettu nuorisotyö ja nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen (ml. sosiaalinen kuntoutus)
- ❖ Kaupunginosien kohtaamispaikat ja alueellinen yhdyskuntatyö
- ❖ IT-tuki
- ❖ Ikääntyneiden kotona asumisen tuki (tällä hetkellä luonteeltaan hyvin paikallista)
- ❖ Etsivä nuorisotyö sekä etsivä vanhustyö ja etsivä naistyö (tällä hetkellä luonteeltaan hyvin paikallista)
- ❖ Yksinäisyyden vähentäminen (esim. ystävätoiminnalla)
- ❖ Asumisneuvonta
- ❖ Työllistymisen edistäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen
- ❖ Kehitysvammaisten toimintakyvyn tuki (tällä hetkellä luonteeltaan hyvin paikallista)
- ❖ Ihmisoikeustyö (erityisesti vammaisjärjestöjen)
- ❖ Ruoka ym. materiaallinen apu
- ❖ Kulttuurin ja taiteen harrastamisen sekä niihin liittyvän kansalaistoiminnan edistäminen
- ❖ Liikuntapalvelujen sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävän eri kohderyhmät huomioon ottavan liikunnan järjestäminen sekä kansalaistoiminnan tukeminen
- ❖ Kaikille suunnattu harrastus- tai ryhmätoiminta; voi kohdentua vain tietyille ikä- tai väestöryhmälle (kuten lapset/nuoret/ ikäihmiset tai tytöt/miehet/maahanmuuttajanaiset)

Pirkanmaan hyvinvointialue

- ❖ Sote-palvelujen kiinteä tukitoiminta, kun alueellisesti kattavaa
 - Ikääntyneiden kotona asumisen tuki
 - Kriisi- ja väkivaltatyö
 - Terveysneuvonta
 - Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien seksuaaliterapia
 - Kehitysvammaisten toimintakyvyn tuki
 - Etsivä työ
 - Sosiaalinen kuntoutus (pl. nuoret)
 - *Pelastusala*
- ❖ Potilas-, vammais-, omais- ja kriisityötä tekevien järjestöjen toiminta (vertaistuki, neuvonta ja ohjaus)
- ❖ Mielenterveyskuntoutujien tuki
- ❖ Sote-järjestöjen verkostojärjestöt

Vaikutukset

	Vaihtoehto A	Vaihtoehto B
Vaikutus kaupungin talouteen	Kaupunkiin jää sote-järjestöjen avustuksia 1,5 M	Kaupunkiin jää sote-järjestöjen avustuksia 2,5 M
Vaikutus yhdistysten toimintaedellytyksiin	Hyvinvointialueelle siirtyvien avustusten osalta riski avustusten vähenemisestä. <u>Riski koskee merkittävää määrää (65) sote-järjestöistä.</u>	Hyvinvointialueelle siirtyvien avustusten osalta riski avustusten vähenemisestä. <u>Riski koskee osaa (56) sote-järjestöistä.</u>

Eteneminen

1. kohdennetaan avustukset palveluluokille kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti
2. huomioidaan vuoden 2023 talousarviovalmistelussa avustussiirrot sosiaali- ja terveyslautakunnasta sivistys- ja kulttuurilautakuntaan
3. kaupungilla sivistys- ja kulttuurilautakunnan avustusten myöntämisperusteiden valmistelu sekä hyvinvointialueella vastaava valmistelu
4. toiminta- ja kumppanuusavustusten haku kaupungilla ja hyvinvointialueella (siltaratkaisu)